

Lausunto

11.10.2024

Asia: VN/25238/2024

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjanmaan liiton lausunto

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta

YLEISET PERUSTELUT AVUSTUKSELLE

Suomen teollistuneimpana maakuntana, jalostusarvossa mitattuna, yhdymme tarpeeseen ja ehdotettujen valtiontukitoimenpiteiden välttämättömyyteen. EK:n vihreiden investointien tietoikkunassa Pohjanmaalle kohdistuu suuri määrä investointiaikeita ja tiedostamme tarpeen tukea investointien toteuttamista erityisesti seuraavista syistä:

- investointikohteet ovat koko yhteiskunnalle strategisesti tärkeitä, siirtyessämme kohti ilmastoneutraalia taloutta ja nettonollateollisuutta,
- markkinat eivät ole tarpeeksi kehittyneitä tukemaan omalla voimallaan vihreää, puhdasta siirtymää, ja
- näistä investoinneista on maailmanlaajuinen kilpailu, joka kovenee päivästä toiseen.

Ehdotettu avustus olisi ehdottomasti omiaan edistämään teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämistä, energiategohokkuuden edistämistä sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymistä Suomessa.

KOMMENTIT

Avustusta voitaisiin myöntää vain investointihankkeelle, jonka hyväksyttävät kustannukset ovat vähintään 30 000 000 euroa ja jonka yksittäinen avustus voi olla enintään 150-200 miljoonaa euroa. Tällä valtio tavoittelee merkittävien investointien kohdentumista. Rinnakkaisena valmistellaan verohyvitystä siirrolle ilmastoneutraaliin talouteen tähtääville investoinneille. Tukien kohdistumista rajoittaisivat EU:n valtiontukisääntelyn ns. kasautumissäännöt.

Pohjanmaan liitto puoltaa molempia rinnakkaista tukea, avustusta ja verohyvitystä, koska tällä vivutetaan laajempia kokonaisuuksia, jotka mahdollistavat investointien toteuttamisen. Molempia todennäköisesti tarvitaan saamaan mittakaavaltaan todella suuria kokonaisuuksia aikaiseksi.

Puollamme myös sitä, että tuilla tavoitellaan merkittäviä investointeja. Kokemuksesta tiedämme kuitenkin, että suurimmat hankkeet eivät välttämättä ole niitä, jotka loppujen lopuksi ovat innovatiivisimpia tai vievät parhaisiin tuloksiin, taloudellisesti tai yhteiskunnan näkökulmasta. Pienemmälläkin hankkeella voidaan saada ylivertaisia tuloksia aikaan.

Mielestämme on syytä alentaa kustannusten vähimmäismäärää, esim. 10 tai 20 miljoonaan euroon. Ottaen huomioon, että avustuspäätökset on tehtävä 2025 vuoden aikana ja että valtion määräraha on rajallinen tällä rajoituksella, mahdollistettaisiin useammalle hankkeelle mahdollisuus tuen hakemiseen.

Vaikuttavuuden ulottuvuuksiin pitäisi myös lukea vahvemmin innovatiivisuus. Olisi syytä pohtia § 13 käytettyjä vertailuperusteita enemmän tästä näkökulmasta. On myös erityisen tärkeää, että vaatimusten asettelu on sopuosinnussa kehittämättömän markkinan kanssa. Rahoituskriteerien osalta tärkeintä lienee se, että pystytään osoittamaan toimivia ja kannattavia tulevaisuuden konsepteja. Kokonaistaloudellisesta näkökulmasta on tarpeen huomioida vaiheinen eteneminen, varsinkin kun uudet markkinat ovat vasta syntymässä. Sen osoittaminen, miten fossiilisten polttoaineiden käytöstä voidaan luopua vaiheittain, pitäisi olla ei merkittävää haittaa -periaatteen mukaisuuden osoittamisen vaatimusten mukainen. Hankkeen lähtökohta on edelleen sama: rakennetaan ratkaisu, joka pystyy siirtymään uusiutuvaan energiaan jo ensimmäiseltä käyttöönottohetkeltä. Esimerkiksi asetuksen 9. § soveltaminen liian tiukasti voi tästä näkökulmasta olla todella haasteellinen. Onko uusiutuvaa vetyä jo olemassa tarpeeksi? Teknologianeutraalisuus olisi tästä näkökulmasta erityisen tärkeä periaate; painopiste vähähiilistämisen jne. vaikutuksissa eikä keinoissa saavuttaa tavoitteita.

Puollamme esitystä siitä, että innovaatorahoituskeskus Business Finland toimii valtionapuviranomaisena ottaen huomioon Business Finlandin roolia vastaavissa tukiasioissa. Kokonaistilannekuva on avuksi. Koska avustuspäätökset on myönnettävä viimeistään 31.12.2025, perustuen kriisi ja siirtymäpuitteisiin, on tarpeen, että TEMin ja Business Finlandin sisäiset prosessit ovat alusta lähtien nopeita ja koordinoituja. Korostamme myös koordinoitumista ns. investointinyrkkiin. Teollisten investointien vivuttamiseksi tarvitaan myös investointeja liikennejärjestelmän kehittämiseen.

Tiukka ja lyhyt aikaraja avustusten myöntämiselle ja käyttämiselle on ehdotetun tukijärjestelmän suurin heikkous. Tämän mittaluokan hankkeissa valmistelu ja toteutuminen ovat erittäin aikaa vieviä. Siksi on syytä käyttää mahdollisimman paljon kansallista harkintaa jatkoajan myöntämiselle.

Brandt Mats
Österbottens förbund Pohjanmaan liitto Regional Council of Ostrobothnia